

VALÈNCIA: CENTRE DRAMÀTIC, PRIMERS PASSOS

Una temporada de transició

Amb aquest article —València i Mallorca— i un altre més sobre la temporada a Barcelona, EL TEMPS farà un repàs als tres centres més importants de producció i difusió teatral del nostre país. El 86 ha estat un any difícil i desigual, però prometedor.

Julio A. Máñez

Un dels directors joves amb més futur teatral del nostre país deia fa uns mesos que el neguitejava la perspectiva que València esdevingués, al capdavant, mera receptora d'espectacles forans, en detriment de la necessària producció pròpia, temor fonamentat en una política cultural potser més atenta al prestigi del resultat immediat que no a l'obligada paciència necessària per reconstruir des dels fonaments un sector tan deteriorat com és el del nostre teatre.

Algun optimista podria pensar que es tracta d'una apreciació exagerada, però per ratificar-la només cal fer un repàs a la nòmina de professionals valencians que treballen a Madrid o a Barcelona, i considerar, de passada, les possibilitats reals de treball que els nostres professionals troben a València; això fa pensar que la situació pot qualificar-se de qualsevol cosa, tret d'estimulant. El teatre valencià, que va arribar a una certa categoria durant els anys del teatre independent, porta camí de desaparèixer com a tal si el Centre Dramàtic i els gestors culturals no hi posen remei.

Convé reflexionar sobre el fet que vora el noranta per cent dels espectacles vistos a València al llarg de la temporada, els han dut de fora, proporció que en qualsevol altra activitat alarmaria els nostres responsables, però que, tractant-se de teatre, sembla no tenir importància. Deu ser per això que ací qui pot fa les maletes per buscar-se la vida sota cels una mica més benignes. D'ací a deu anys els



Flotats, a València.

veurem de nou com a invitats en qualsevol festival d'estiu.

El començament de temporada va estar marcat pel conflicte que es plantejà als grups valencians amb la conversió, sense dubte pertinent, de la Sala Escalante en Teatre dels somnis. Per començar, el projecte es posà en mans d'un grup sevillà, i es relegà la representació dels nostres espectacles a un saló d'actes tan inhòspit com és El Micalet. Aquest primer encert tingué conseqüències entre greus i curioses. El Micalet, com era d'esperar, ja que no és una sala de teatre, va llançar en l'exercici de les seues noves funcions i al cap de poc ja no s'hi ha tornat a representar cap obra. És gran

la indefensió dels grups del país, que ara, als problemes de sempre, hi afegeixen la dificultat de trobar sala on poder actuar.

D'altra banda, el tot just creat Teatre dels Somnis ha trobat el seu millor espectacle fins ara en el treball de l'Entaulat i Los Duendes sobre *Tirant lo Blanch*. En conversa recent amb els creadors d'aquest magnífic muntatge, van manifestar la seua satisfacció pel treball i la seua confiança que l'èxit obtingut podria contribuir a una major atenció institucional envers aquest tipus de treballs. L'èxit obtingut, naturalment, ja que no pot evitar la reflexió en veu alta sobre què hauria passat en el cas que *Tirant lo Blanch* hagués patit deficiències tan notòries com, per exemple, *Al ritmo de los sueños*, el segon dels espectacles presentats en l'antiga Sala Escalante. És una observació inquietant, perquè una de les coses de les que es queixen la

totalitat dels nostres professionals té a veure amb el fet que ací s'ho juguen tot sempre a una carta, llevat del cas d'algun que altre privilegiat, que creu comptar amb molts asos a la màniga. La jugada del *Tirant...* va eixir molt bé, però fa por de pensar què hauria passat si hagués eixit tan malament com altres... Tirem un vel i avant.

El Centre Dramàtic ha començat un camí, que desitgem llarguíssim, posant els fonaments de la seua activitat futura: circuit de sales arreu del país, en el context d'un saludable projecte descentralitzador; organització de cursos i cursets diversos (actorals, de

direcció, de regidoria teatral...); política de coproduccions, moltes de les quals amb grups històrics valencians, fins a crear les condicions que permetran mamprendre la producció pròpia; l'adquisició i l'inici de les obres del Rialto, futura seu del Centre Dramàtic... Són activitats inicials que no han deixat de ser contestades per alguns sectors de la professió, ni silenciades —en tant que possible— per altres.

Precisament perquè ningú no ignora en què han acabat d'altres projectes, i perquè resulta imprescindible distingir entre un projecte teatral per al país i la programació, per esforçada que siga, dels teatres principals en la nostra ciutat, sembla del tot convenient que l'aficionat preste el seu mo-

dest suport a un projecte d'una tal envergadura.

El Centre Dramàtic s'enfronta, sobretot, amb l'escepticisme dels professionals, escepticisme que no es podrà véncer sinó en el terreny de les realitzacions efectives. La creació del circuit de sales desvetla certa inquietud entre els grups valencians. Tenen por que no desaparega la contractació directa amb els ajuntaments en les gires de l'estiu i que el Centre no vehicule, per la relació amb les corporacions locals, les actuacions en pobles i dirigezca la contractació cap als seus propis espectacles.

És dubtós el fonament que pot tenir aquest temor, però el ben cert és que alguns grups qüestionen la creació

d'aquest circuit, en el sentit que podria barrar el pas als muntatges no produïts o distribuïts pel Centre. Pràcticament sense sales on representar —per no parlar dels miracles que cal fer amb els locals d'assaig—, només faltava als grups valencians trobar dificultats per dur a cap el refrescant recorregut de l'estiu. Això a banda, el projecte del Centre Dramàtic està completat en el seu conjunt, però hi ha dubtes respecte dels termes de compliment, els ritmes d'aplicació, els criteris últims per a la formació de companyia, els equips i d'altres indeterminacions fàctiques. Tot plegat, ha propiciat entre la professió, potser no ben informada, una espècie de desconcert tenyit d'escepticisme, que es

PALMA, SENSE TEATRE ESTABLE

La insularitat condiciona

Sense aprofundir en valoracions crítiques, la temporada teatral a Palma ha mostrat, un any més, una vida teatral activa, però també, alhora, una escassa atenció institucional als grups locals i la necessitat peremptòria d'una companyia estable.

Pere Noguera

Intentar fer un balanç d'una temporada teatral no pot deixar de contemplar dos cares de la mateixa moneda.

D'una banda, les dades estadístiques, de l'altra, les tendències generals que incideixen recollint un passat més o menys immediat i que configuraran el futur pròxim.

En una paraula, analitzar quina incidència dins dels processos de «normalització» que viu la cultura en general i el teatre en particular, al nostre país, representa la present temporada, sense poder deixar de banda el fet lingüístic, fenomen indestruïble del fet teatral.

La insularitat és un dels aspectes que més condicionen el nostre teatre, les dificultats que suposa el condicionament geogràfic, tant per la «importació» com per «l'exportació» de les produccions teatrals, com també la

facilitat de l'espectador per gaudir del teatre fora de les Illes, es veuen agreujades pel transport i d'altres incidències. Aquests fets ens poden fer comprendre la importància que les iniciatives públiques tenen i poden tenir en la nostra vida teatral.

En qualsevol cas, la transició que viu el teatre aquí és palpable i eterna, tant com l'anomenada crisi del teatre, fet que ens ha de fer pensar en un moviment viu, en transformació i en voluntat de subsistir als embats dels «competidors», el cinema abans, el vídeo avui i demà potser l'ordinador.

Algunes dades que ho confirmen, això, i que ens donen un llum d'esperança són l'assistència massiva als espectacles de qualitat; la persistència i la permanència de gent dedicada seriosament i amb gran vocació al teatre, que ha permès inclús presentar-se ben dignament fora de Mallorca amb produccions locals; la incorporació de gent jove a la vida teatral i la permanència de l'anome-

nat teatre «regional», de caràcter costumista. I és destacable i molt positiu, que quasi tota la producció del teatre local es presenta en català.

L'activitat teatral a Mallorca s'organitza fonamentalment entorn de dos centres de contractació, el Teatre Principal, gestionat directament pel Consell de Mallorca i el Festival de Palma, finançat per l'Ajuntament de Palma.

La temporada teatral del Teatre Principal s'inicià enguany amb *Capullito de Athelí*, de la companyia Zori Santos, i seguí amb l'única producció finançada íntegrament per aquest primer teatre públic de Mallorca, *Benet Steva*, de Gabriel Sabrafim, autor novell que s'estrena amb una obra de tema històric —sobre les Germanies—. Quant a produccions locals, això s'ha completat amb tres obres de caràcter saineter, dues del prolífic Joan Mas, per la companyia Sa Noguera-Alfaro, i l'obra d'un autor novell, Maurici Gallardo.



convertirà en malfiança a la primera ocasió. No sembla, en principi, una bona pràctica la d'alarmar sense motiu els eventuais clients; així, doncs, tampoc no vindria malament insistir en una informació que alguns consideren insuficient, fet que converteix en incògnita una cosa que, segurament, és més clara que no sembla.

I com que la temporada teatral seria poca cosa sense els espectacles que s'hi han pogut veure, cal assenyalar que Els Joglars, de la subtilíssima mà d'Albert Boadella, van convèncer més que en treballs anteriors amb l'excel·lent *Virtuosos de Fontainebleau*, en la qual, al marge d'esperades irreverències més o menys surrea-

listes, destacà poderosament el treball d'Antoni Valero (un altre valencià, ves per on); que José Luis López Vázquez (si no és valencià, mereixeria ser-ho) va estar extraordinari com a Willy Loman de *La muerte de un viajante*, obra de repertori remuntada per Tamayo; que Josep Maria Flotats (o Josep Cyrano Flotats, com ja li diuen alguns desaprensius) es convertí davant els nostres ulls esbalaïts en el més convincent *Cyrano* que s'haja pogut contemplar, inclosos alguns gloriosos vídeos de procedència francesa; que la *Samarkanda* de Gala és més gala que Samarkanda; que Els Comediants demostraren novament que desconeixen les claus que permeten fusionar allò

divertit —ah, la festa— amb allò adult (i, tanmateix, existeixen, puc assegurar-ho), i que José Luis Gómez va oferir en aquesta ciutat un Lorca on el regust andalús es perdia entre el sever embolcall centroeuropeu.

Tampoc no fou massa afortunat el Lorca de José Carlos Plaza, *La casa de Bernarda Alba*, ni la *Madre Coraje* de Lluís Pasqual, ni la *Carmen* de Saura i Gades: obres grans per a espectacles mitjans. Entre el teatre valencià, caldria destacar —en castellà— un *Como gustéis* muntat per Pierre Constant, que revelà dues actrius en potència: Angeles Castillo i Carmen del Valle. I no oblidem *Tirant lo Blanch*, naturalment. □



Dagoll-Dagom, el «Tirant» i els Joglars. Els primers i els darrers, a Palma i a València.

La resta de la programació, en castellà, ha estat fonamentalment d'elevat to comercial *Un marido de ida y vuelta*, Florinda Chico, Garisa i Parra, Pepe Rubio i Ana Maria Vidal. Tres obres, però, han trencat la norma: dues produccions de la companyia argentina Buenos Aires, *La muerte de un viajante*, amb José Luis López Vázquez, i *Buenas noches, madre*, amb Mari Carrillo.

En resum, la programació d'aquest teatre, nou obres en castellà i sis en català, dóna un balanç a favor del castellà i, pel que fa al teatre mallorquí, un excés d'amateurisme i la manca, molt perillosa, d'una companyia estable que faciliti la continuïtat i la professionalitat.

El Festival de Palma, com ha definit un comentarista teatral, «la reconversió del festival de teatre», aquest any ha iniciat una nova tendència: Distribuir al llarg de l'any una obra cada mes, en lloc de totes concentrades a l'estiu. Això, unit a una alta

qualitat dels espectacles contractats, ha produït una explosió d'assistència de públic.

La programació es va iniciar al gener amb Joglars i van seguir-los Gades, Cyrano Flotats, el Centro Dramático Nacional, *Madre Coraje*, Dagoll Dagom, amb l'estrena de *Mikado*, Fermí Reixac, amb el seu monòleg del *Diari d'un boig*, i, pròximament, l'*Antología de la Zarzuela*, i el Teatre Lliure, amb *La senyoreta Júlia*.

Per al teatre local, enguany també hi ha hagut una innovació molt positiva, encara que magra en dotació econòmica: El concurs de projectes teatrals, que, amb una dotació d'un milió i mig, ha finançat un espectacle que es presentarà el pròxim juliol, pel grup guanyador del concurs, Estudi Zero, que escenificarà, *Ivon, princesa de Borgonya*, de Gombrowicz. Aquest grup també ha representat en aquesta temporada *La cantant calba*, i altres

dues peces curtes a la seva petita sala, Teatre de Sans.

L'activitat de l'Ajuntament s'ha vist completada enguany amb la producció, per primera vegada, de dos espectacles, de Llorenç Mojà, de teatre religiós, *Els reos* i *La passió*, representades en llocs públics i no teatrals, per un col·lectiu de grups locals.

Fora de les programacions oficials, ens queda assenyalar la programació d'una sala privada, Rialto, on es presenten espectacles de caràcter marcadament comercial. I també cal destacar la permanència durant molts anys de la companyia Xesc Forteza, bon comediant i professional, que ha mantingut l'herència de l'antiga companyia Artis, amb un públic incondicional i fidel. □

En resum, una vida teatral molt activa. I si es donen les condicions òptimes per desenrotllar el nostre teatre, podem assolir prest el desitjat teatre professional que mereixem.